

॥ तैत्तिरीय आरण्यकम् ॥

॥ षष्ठः प्रश्नः ॥

ॐ सन्त्वा सिञ्चामि यजुषा प्रजामायुर्धनं च ॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

परेयुवांसं प्रवतो महीरनु बहुभ्यः पन्थामनपस्पशानम्।
वैवस्वतः सङ्गमनं जनानां यमः राजानः हविषा दुवस्यत।
इदं त्वा वस्त्रं प्रथमन्वागन्नपैतदूह यदिहाविभः पुरा। इष्टापूर्तमनु
सम्पश्य दक्षिणां यथा ते दत्तं बहुधा विबन्धुषु। इमौ युनज्मि ते
वही असुनीथाय वोढवै। याभ्यां यमस्य सादनः सुकृतां चापि
गच्छतात्। पूषा त्वेतश्चावयतु प्रविद्वाननष्टपशुर्भुवनस्य गोपाः। स
त्वैतेभ्यः परिददात्पितृभ्योऽग्निर्देवेभ्यः सुविदत्रैभ्यः। पूषेमा आशा
अनुवेद सर्वाः सो अस्माः अभयतमेन नेषत। स्वस्तिदा अघृणिः
सर्ववीरोऽप्रयुच्छन्पुर एतु प्रविद्वान्॥ १ ॥

आयुर्विश्वायुः परिपासति त्वा पूषा त्वा पातु प्रपथे पुरस्तात्।
यत्रासते सुकृतो यत्र ते ययुस्तत्र त्वा देवः सविता दधातु। भुवनस्य
पत इदः हविः। अग्नये रयिमते स्वाहा। पुरुषस्य सयावर्यपेदघानि
मृज्महे। यथा नो अत्र नापरः पुरा जरस आयति। पुरुषस्य
सयावरि वि तै प्राणमसि स्रसम्। शरीरेण महीमिहि स्वधयेहि
पितृनुप प्रजयाऽस्मानिहावह। मैवं माऽस्ता प्रियेऽहं देवी सती
पितृलोकं यदैषि। विश्ववारा नभसा संव्ययन्त्युभौ नो लोकौ
पर्यसाऽभ्याववृत्स्व॥ २ ॥

इयं नारी॑ पतिलोकं॑ वृणा॒ना निपद्यत॑ उप॒ त्वा मर्त्यं॑ प्रेतम्।
विश्वं॑ पुरा॒णमनु॑ पालयन्ती॒ तस्यै॑ प्रजां द्रविणं॑ चेह धेहि।
उदीर्घ्वं॑ नार्यभि जीवलो॒कमितासु॑मेतमुपशेष॑ एहि। ह॒स्तग्रा॒भस्य॑
दिधिषो॒स्त्वमेतत्पत्यु॑र्जनित्वम॒भि सम्ब॑भूव। सुवर्णं॑ हस्तादाद॒दाना॑
मृतस्य॑ श्रियै ब्रह्म॒णे तेज॑से बलाय। अत्रै॒व त्वमि॒ह वयं॑ सुशेवा
विश्वाः॑ स्पृधौ॒ अभिमा॑तीर्जयेम। धनुर॒हस्तादाद॑दाना मृतस्य॑
श्रियै॑ क्षत्रायौज॒से बला॑य। अत्रै॒व त्वमि॒ह वयं॑ सुशेवा॒ विश्वाः॑
स्पृधौ॒ अभिमा॑तीर्जयेम। मणिं॑ हस्तादाद॒दाना॑ मृतस्य॑ श्रियै
विशे॑ पुष्ट्यै बलाय। अत्रै॒व त्वमि॒ह वयं॑ सुशेवा॒ विश्वाः॑ स्पृधौ॒
अभिमा॑तीर्जयेम ॥ ३ ॥

इमम॑ग्ने चम॒सं मा विजी॑ह्वरः प्रि॒यो दे॒वानामु॑त सो॒म्याना॑म्।
ए॒ष यश्च॑म॒सो दे॒वपान॑स्तस्मिन्दे॒वा अ॒मृता॑ मादयन्ताम्।
अ॒ग्नेर्वर्म॑ परि गोभिर्व्ययस्व॒ सं प्रो॑र्णुष्व मेद॒सा पीव॑सा च।
नेत्वा॑ धृ॒ष्टुर्गृह॑रसा॒ जर॑हृषा॒णो दध॑द्विधक्ष्यन्पर्यङ्ख्यातै। मै॒नम॑ग्ने
विद॑हो माऽभि॒शौचो॑ माऽस्य॒ त्वचं॑ चि॒क्षिपो॑ मा शरी॒रम्। यदा॑
श्रु॒तं क॑रवो जातवे॒दोऽथे॑मेनं प्रहि॒णुता॑त्पितृ॒भ्यः। श्रु॒तं यदा॑ क॒रसि॑
जातवे॒दोऽथे॑मेनं परिदत्तात्पितृ॒भ्यः। यदा॑ गच्छा॒त्यसु॑नीतिमे॒तामथा॑
दे॒वानां॑ व॒शनी॑र्भवाति। सूर्यं॑ ते चक्षु॒र्गच्छ॑तु वा॒र्तमा॑त्मा द्यां च गच्छ
पृथि॒वीं च॒ धर्म॑णा। अ॒पो वा गच्छ॑ यदि तत्र ते हितमोषधीषु
प्रति॑तिष्ठा शरी॒रैः। अ॒जो भा॒गस्तप॑सा तं तपस्व॒ तं ते शो॑चिस्तपतु
तं ते अ॒र्चिः। यास्तै॑ शि॒वास्त॑नुवो जातवे॒दस्ताभि॑र्वहेम॑ सुकृ॒तां
यत्र॑ लो॒काः। अ॒यं वै त्वम॑स्मादधि॒ त्वमे॒तदयं॑ वै तदस्य॒ योनि॑रसि।

वैश्वानरः पुत्रः पित्रे लोककृज्जातवेदो वहैमं सुकृतां यत्र
लोकाः ॥ ४ ॥

विद्वानभ्याववृत्स्वाभिमातीर्जयेम शरीरिश्चत्वारि च ॥ १ ॥ [१]

य एतस्य पथो गोप्तास्तेभ्यः स्वाहा य एतस्य पथो रक्षितारस्तेभ्यः
स्वाहा य एतस्य पथोभिरक्षितारस्तेभ्यः स्वाहाऽऽख्यात्रे
स्वाहाऽपारख्यात्रे स्वाहाऽभिलालपते स्वाहाऽपलालपते
स्वाहाऽग्नये कर्मकृते स्वाहा यमत्र नाधीमस्तस्मै स्वाहा।
यस्त इध्मं जभरत्सिष्विदानो मूर्धानं वात तपते त्वाया। दिवो
विश्वस्मात्सीमघायत उरुष्यः। अस्मात्त्वमधि जातोऽसि त्वदयं
जायतां पुनः। अग्नये वैश्वानराय सुवर्गाय लोकाय स्वाहा ॥ ५ ॥

य एतस्य त्वत्पञ्च ॥ २ ॥ [२]

प्र केतुना बृहता भ्रात्यग्निराविर्विश्वानि वृषभो रौरवीति।
दिवश्चिदन्तादुप मामुदानडपामुपस्थे महिषो ववर्ध। इदं त एकं पर
ऊत एकं तृतीयेन ज्योतिषा संविशस्व। संवेशनस्तनुवै चारुरेधि
प्रियो देवानां परमे सधस्थे। नाके सुपर्णमुप यत्पतन्तः हृदा वेनन्तो
अभ्यचक्षत त्वा। हिरण्यपक्षं वरुणस्य दूतं यमस्य योनौ शकुनं
भुरण्युम्। अतिद्रव सारमेयौ श्वानौ चतुरक्षौ शबलौ साधुना पथा।
अथा पितृन्सुविदत्राः अपीहि यमेन ये सधमादं मदन्ति। यौ ते
श्वानौ यमरक्षितारौ चतुरक्षौ पथिरक्षी नृचक्षसा। ताभ्याः राजन्परि
देह्येनः स्वस्ति चास्मा अनमीवं च धेहि ॥ ६ ॥

उरुणसावसुतृपावुलुम्बलौ यमस्य दूतौ चरतो वशाः अनु।
तावस्मभ्यं दृशये सूर्याय पुनर्दत्ता वसुमद्येह भद्रम्। सोम एकेभ्यः

पवते घृतमेक उपासते। येभ्यो मधु प्रधावति तांश्चिदेवापि गच्छतात्। ये युध्यन्ते प्रधनेषु शूरांसो ये तनुत्यजः। ये वा सहस्रदक्षिणास्तांश्चिदेवापि गच्छतात्। तपसा ये अनाधृष्यास्तपसा ये सुवर्गताः। तपो ये चक्रिरे महत्तांश्चिदेवापि गच्छतात्। अश्मन्वती रेवतीः सः रभध्वमुत्तिष्ठत प्रतरता सखायः। अत्रा जहाम ये असन्नशैवाः शिवान् वयमभि वाजानुत्तरिम ॥ ७ ॥

यद्वै देवस्य सवितुः पवित्रं सहस्रधारं विततमन्तरिक्षे। येनापुनादिन्द्रमनार्तमात्यै तेनाहं मां सर्वतनुं पुनामि। या राष्ट्रात्पन्नादप यन्ति शाखा अभिमृता नृपतिमिच्छमानाः। धातुस्ताः सर्वाः पवनेन पूताः प्रजयास्मान्नय्या वर्चसा सः सृजाथ। उद्वयं तमसस्परी पश्यन्तो ज्योतिरुत्तरम्। देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम्। धाता पुनातु सविता पुनातु। अग्नेस्तेजसा सूर्यस्य वर्चसा ॥ ८ ॥

धेद्युत्तरिमाद्यौ च ॥ ३ ॥ [३]

यन्ते अग्निममन्थाम वृषभायैव पक्तवे। इमन्तं शमयामसि क्षीरेण चोदकेन च। यन्त्वमग्ने समदहस्त्वमु निर्वापया पुनः। क्याम्बूरत्र जायतां पाकदूर्वा व्यल्कशा। शीतिके शीतिकावति ह्लादुके ह्लादुकावति। मण्डूक्या सुसङ्गमयेमं स्वग्निं शमय। शं ते धन्वन्या आपः शमु ते सन्त्वनूक्याः। शं ते समुद्रिया आपः शमु ते सन्तु वष्याः। शं ते स्रवन्तीस्तनुवे शमु ते सन्तु कूप्याः। शन्ते नीहारो वरषतु शमु पृष्ठाऽवशीयताम् ॥ ९ ॥

अव॑ सृज॒ पुन॑रग्रे पि॒तृभ्यो॑ यस्त॒ आहु॑तश्चरति स्व॒धाभिः॑ । आयु॑र्वसान्
 उप॑ यातु शेष॑ꣳ सङ्गच्छतां त॒नुवा॑ जातवेदः । सङ्गच्छ॑स्व पि॒तृभिः
 सꣳ स्व॒धाभिः॑ समिष्टापूर्तेन॑ पर॒मे व्यो॑मन् । यत्र॒ भूम्यै॑ वृणसे
 तत्र॑ गच्छ॒ तत्र॑ त्वा देवः स॒विता द॑धातु । यत्ते॑ कृष्णः श॒कुन
 आ॒तुतो॑द पिपीलः सर्प॑ उ॒त वा॒ श्वाप॑दः । अ॒ग्निष्ट॑द्विश्वा॒दनृ॑णं कृ॒णोतु
 सोम॑श्च यो ब्रा॒ह्मण॑मा॒विवेश॑ । उत्ति॑ष्ठातस्त॒नुवꣳ सम्भ॑रस्व मेह
 गात्र॑मव॒हा मा शरी॑रम् । यत्र॒ भूम्यै॑ वृणसे॒ तत्र॑ गच्छ॒ तत्र॑ त्वा
 देवः स॒विता द॑धातु । इदं॑ त॒ एकं॑ पर॒ ऊत॑ एकं॑ तृतीयेन॒ ज्योति॑षा
 संवि॑शस्व । संवेश॑नस्त॒नुवै चारु॑रेधि प्रि॒यो दे॒वानां॑ पर॒मे स॒धस्थे॑ ।
 उत्ति॑ष्ठ प्रेहि प्र॒द्रवौकः॑ कृ॒णुष्व पर॑मे व्यो॑मन् । यमे॒न त्वं य॒म्या
 संवि॑दानोत्तम॒न्नाक॑मधि रोहे॒मम् । अश्म॑न्वती रेवतीर्यद्वै दे॒वस्य॑
 स॒वितुः प॒वित्रं॑ या रा॒ष्ट्रात्प॒न्नादु॒द्वयं॑ तम॑स॒स्परि॑ धा॒ता पु॑नातु ।
 अ॒स्मात्त्वमधि॑ जा॒तौऽसि॑ त्वद॒यं जा॑यतां पुनः । अ॒ग्नये॑ वैश्वान॒राय॑
 सुव॑र्गाय॒ लोका॑य॒ स्वाहा॑ ॥ १० ॥

अवशीयताꣳ सधस्थे पञ्च च ॥ ४ ॥

[४]

आया॑तु देवः सु॒मना॑भि॒रूति॑भिर्य॒मो ह॒वेह॑ प्रय॑ताभि॒रक्ता॑ ।
 आसी॑दताꣳ सुप्र॑यतेह ब॒रहि॑ष्यूजाय॒ जात्यै॑ मम॑ शत्रु॒हृत्यै॑ । यमे॒
 इव॑ यत॑माने यदै॒तं प्रवा॑म्मर॒न्मानु॑षा दे॒वय॑न्तः । आसी॑दतꣳ स्वमु॑
 लो॒कं वि॑दाने स्वा॒स॒स्थे भ॑वत॒मिन्द॑वे नः । य॒माय॑ सोमꣳ सु॒नुत
 य॒माय॑ जुहु॒ता ह॒विः । य॒मꣳ ह॑ य॒ज्ञो ग॑च्छत्य॒ग्निदू॑तो अर॑ङ्कतः ।
 य॒माय॑ घृ॒तव॑द्धविर्जु॒होत॑ प्र च॒ तिष्ठ॑त । स नो॑ दे॒वेष्वाय॑मद्दी॒र्घमा॑युः प्र
 जी॒वसे॑ । य॒माय॑ मधु॒मत्त॑मꣳ रा॒ज्ञे ह॒व्यं जु॑होतन । इदं॑ नम॒ ऋषि॑भ्यः

पूर्वजेभ्यः पूर्वैभ्यः पथिकृद्भ्यः ॥ ११ ॥

योऽस्य कौष्ठ्यं जगतः पार्थिवस्यैकं इद्वशी। यमं भङ्ग्यश्रवो गाय यो
राजानपरोध्यः। यमङ्गाय भङ्ग्यश्रवो यो राजानपरोध्यः। येनापो
नद्यो धन्वानि येन द्यौः पृथिवी दृढा। हिरण्यकक्ष्यान् सुधुरान्
हिरण्याक्षानयः शफान्। अश्वाननश्यतो दानं यमो राजाभि
तिष्ठति। यमो दाधार पृथिवीं यमो विश्वमिदं जगत्। यमाय
सर्वमित्रस्थे यत् प्राणद्वायुरक्षितम्। यथा पञ्च यथा षड्यथा पञ्च
दशर्षयः। यमं यो विद्यात्स ब्रूयाद्यथैक ऋषिर्विजानते ॥ १२ ॥

त्रिकद्रुकेभिः पतति षडुर्वीरेकमिद्वहत्। गायत्री त्रिष्टुच्छन्दांसि
सर्वा ता यम आहिता। अहरहर्नयमानो गामश्वं पुरुषं जगत्।
वैवस्वतो न तृप्यति पञ्चभिर्मानवैर्यमः। वैवस्वते विविच्यन्ते यमे
राजानि ते जनाः। ये चेह सत्येनेच्छन्ते य उ चानृतवादिनः। ते
राजन्निह विविच्यन्तेऽथा यन्ति त्वामुप। देवाःश्च ये नमस्यन्ति
ब्राह्मणाःश्चापचित्यति। यस्मिन्वृक्षे सुपलाशे देवैः सम्पिबते
यमः। अत्रा नो विशपतिः पिता पुराणा अनुवेनति ॥ १३ ॥

पथिकृद्भ्यो विजानतेऽनु वेनति ॥ ५ ॥ [५]

वैश्वानरे हविरिदं जुहोमि साहस्रमुत्सं शतधारमेतम्।
तस्मिन्नेष पितरं पितामहं प्रपितामहं बिभरत्पिन्वमाने।
द्रप्सश्चस्कन्द पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः।
तृतीयं योनिमनु सञ्चरन्तं द्रप्सं जुहोम्यनु सप्त होत्राः। इमं
समुद्रं शतधारमुत्संव्यच्यमानं भुवनस्य मध्यै। घृतं दुहानामदितिं
जनायाग्ने मा हिंसीः परमे व्योमन्। अपेत वीत वि च सर्पतातो

येऽत्र स्थ पुराणा ये च नूतनाः। अहोभिरद्भिरक्षुभिर्व्यक्तं यमो
ददात्ववसानमस्मै। सवितैतानि शरीराणि पृथिव्यै मातुरुपस्थ
आदधे। तेभिर्युज्यन्तामघ्नियाः॥ १४॥

शुनं वाहाः शुनं नाराः शुनं कृषतु लाङ्गलम्। शुनं वरत्रा बध्यन्ताः
शुनमष्टामुदिङ्गय शुनासीरा शुनमस्मासु धत्तम्। शुनासीरा विमां
वाचं यद्विवि चक्रथुः पयः। तेनेमामुप सिञ्चतम्। सीते वन्दामहे
त्वाऽर्वाचीं सुभगे भव। यथा नः सुभगा संसि यथा नः सुफला
संसि। सवितैतानि शरीराणि पृथिव्यै मातुरुपस्थ आदधे। तेभिरदिते
शं भव। विमुच्यध्वमघ्निया देवयाना अतारिष्म तमसस्पारमस्य।
ज्योतिरापाम सुवरगन्म॥ १५॥

प्र वाता वान्ति पतयन्ति विद्युत उदोषधीर्जिहते पिन्वते सुवः।
इरा विश्वस्मै भुवनाय जायते यत्पर्जन्यः पृथिवीः रेतसाऽवति।
यथा यमाय हार्म्यमवपन्पञ्च मानवाः। एवं वपामि हार्म्यं यथासाम
जीवलोके भूरयः। चितः स्थ परिचित ऊर्ध्वचितः श्रयध्वं
पितरौ देवता। प्रजापतिर्वः सादयतु तया देवतया। आप्यायस्व
सन्तै॥ १६॥

अघ्निया अगन्म सप्त च॥ ६॥

[६]

उत्ते तन्नोमि पृथिवीं त्वत्परीमं लोकं निदधन्मो अहः रिषम्।
एताः स्थूणां पितरौ धारयन्तु तेऽत्रा यमः सादनात्ते मिनोतु।
उपसर्प मातरं भूमिमेतामुरुच्यचसं पृथिवीः सुशेवाम्। ऊर्णम्रदा
युवतिर्दक्षिणावत्येषा त्वा पातु निर्ऋत्या उपस्थै। उछमञ्चस्व
पृथिवि मा विबाधिताः सूपायनास्मै भव सूपवञ्चना। माता पुत्रं

यथा॑सि॒चाभ्ये॑नं भूमि वृणु। उ॒छ्मञ्च॑माना पृथि॒वी हि तिष्ठ॑सि स॒हस्रं॑
मि॒त उप॑ हि श्रय॑न्ताम्। ते गृहा॑सौ मधु॒श्रुतो॑ विश्वाहा॑स्मै शर॒णाः
स॒न्त्वत्र॑। ए॒णी॑र्धा॒ना हरि॑णी॒रर्जु॑नीः सन्तु धे॒नवः॑। ति॒लव॑त्सा
ऊ॒र्जम॑स्मै दुहा॑ना विश्वाहा॑ स॒न्त्वन॑पस्फुरन्तीः ॥ १७ ॥

ए॒षा ते॑ यम॒साद॑ने स्व॒धा निधी॑यते गृहे। अक्षि॑तिर्नाम ते असौ। इ॒दं
पि॒तृभ्यः॑ प्रभरे॑म ब॒र्हिर्दे॒वेभ्यो॑ जीव॑न्त॒ उत्तरं॑ भरे॑म। तत्त्व॑मारोहा॒सो
मे॒घ्यो भवं॑ यमे॒न त्वं य॒म्या संवि॑दानः। मा त्वा॑ वृक्षौ सम्बा॑धिष्ठां
मा मा॒ता पृथि॑वि त्वम्। पि॒तृन् ह्यत्र॑ गच्छा॒स्येधा॑सं यम॒राज्ये॑। मा
त्वा॑ वृक्षौ सम्बा॑धेथां मा मा॒ता पृथि॑वी म॒ही। वैव॑स्वतः॒ हि गच्छा॑सि
यम॒राज्ये॑ विरा॑जसि। न॒ळं प्ल॒वमारो॑हैतं न॒ळेन॑ प॒थोऽन्वि॑हि। स त्वं
न॒ळप्ल॑वो भू॒त्वा सन्त॑र॒ प्रत॑रोत्तर ॥ १८ ॥

स॒वि॒तैता॑नि शरी॑राणि पृथि॒व्यै मा॒तुरु॑प॒स्थ आ॑दधे। तेभ्यः॑ पृथि॒वि शं
भ॒व। षड्भो॑ता सूर्य॑ ते चक्षु॑र्गच्छतु वा॒तमा॑त्मा द्यां च गच्छ॑ पृथि॒वीं
च ध॑र्मणा। अ॒पो वा॑ गच्छ॒ यदि॑ तत्र ते हि॒तमोष॑धीषु प्र॒ति॒तिष्ठा॑
शरी॑रैः। परं॑ मृत्यो॒ अनु॑परे॒हि प॑न्थां यस्ते॒ स्व इ॑तरो दे॒वयाना॑त्।
चक्षु॑ष्मते शृण्व॑ते तै॒ ब्रवी॑मि मा नः प्र॒जाः री॑रिषो मो॒त वी॑रान्। शं
वा॒तः शः॑ हि ते घृ॒णिः श॑मु ते स॒न्त्वोष॑धीः। कल्प॑न्तां मे दि॒शः
श॒ग्माः। पृथि॒व्यास्त्वा लो॒के सा॑दयाम्य॒मुष्य॑ शर्मा॑सि पि॒तरो॑ दे॒वता॑।
प्र॒जाप॑तिस्त्वा सा॒दय॑तु तया॑ दे॒वत॑या। अ॒न्तरि॑क्षस्य त्वा दि॒वस्त्वा
दि॒शां त्वा ना॑कस्य त्वा पृ॒ष्ठे ब्र॑ध्नस्य त्वा वि॒ष्टपे॑ सा॒दयाम्य॒मुष्य॑ शर्मा॑सि
पि॒तरो॑ दे॒वता॑। प्र॒जाप॑तिस्त्वा सा॒दय॑तु तया॑ दे॒वत॑या ॥ १९ ॥

अ॒पूप॒वा॑न्धृत॒वाऽ॒श्चरुरे॒ह सी॑द॒तूत्त॒भ्रुवन् पृ॑थि॒वीं द्या॑मु॒तोपरि॑ ।
 यो॒नि॒कृतः॑ पथि॒कृतः॑ स॒पर्य॑त॒ ये दे॒वानां॑ घृ॒तभा॑गा इ॒ह स्थ॑ ।
 ए॒षा ते य॑म॒साद॑ने स्व॒धा नि॒धीय॑ते गृ॒हेऽसौ॑ । द॒शाक्ष॑रा तां॑
 रक्ष॑स्व तां॑ गो॒पाय॑स्व तां॑ ते परि॑द॒दामि॑ तस्यां॑ त्वा॒ मा द॑भ॒न्पि॒तरौ॑
 दे॒वता॑ । प्र॒जाप॑तिस्त्वा साद॒यतु॑ तया॑ दे॒वत॑या । अ॒पूप॒वाञ्छृ॑त॒वान्
 क्षी॒रवा॑न्ध॒विवा॑न्मधु॒माऽ॒श्चरुरे॒ह सी॑द॒तूत्त॒भ्रुवन् पृ॑थि॒वीं द्या॑मु॒तोपरि॑ ।
 यो॒नि॒कृतः॑ पथि॒कृतः॑ स॒पर्य॑त॒ ये दे॒वानां॑ श्रु॒तभा॑गाः क्षी॒रभा॑गा
 दधि॑भागा मधु॒भागा इ॒ह स्थ॑ । ए॒षा ते य॑म॒साद॑ने स्व॒धा नि॒धीय॑ते
 गृ॒हेऽसौ॑ । श॒ताक्ष॑रा स॒हस्रा॑क्षरा॒युता॑क्षराऽ॒च्युता॑क्षरा तां॑ रक्ष॑स्व
 तां॑ गो॒पाय॑स्व तां॑ ते परि॑द॒दामि॑ तस्यां॑ त्वा॒ मा द॑भ॒न्पि॒तरौ॑ दे॒वता॑ ।
 प्र॒जाप॑तिस्त्वा साद॒यतु॑ तया॑ दे॒वत॑या ॥ २० ॥

अनपस्फुरन्तीरुत्तर देवतया द्वे च ॥ ७ ॥ [७]

ए॒तास्तै॑ स्व॒धा अ॒मृताः॑ करो॒मि या॑स्तै॑ धा॒नाः परि॑किरा॒म्यत्र॑ ।
 तास्तै॑ य॒मः पि॒तृभिः॑ संवि॒दानोऽत्र॑ धे॒नूः का॑म॒दुघाः॑ करोतु ।
 त्वा॒मर्जु॑नौष॒धीनां॑ प॒यो ब्र॒ह्माण॑ इ॒द्विदुः॑ । तासां॑ त्वा म॒ध्यादा॑ददे
 च॒रुभ्यो॑ अपि॒धात॑वे । दूर्वा॑णां॑ स्त॒म्बमा॑ह॒रैतां॑ प्रि॒यत॑मां॒ मम॑ ।
 इ॒मान्दि॑शं॒ मनु॑ष्याणां॒ भूयि॑ष्ठानु वि रौ॒हतु॑ । काशा॑नां॑ स्त॒म्बमा॑ह॒र
 रक्ष॑साम॒पह॑त्यै । य ए॒तस्यै॑ दि॒शः प॒राभ॑वन्नघा॒यवो॑ यथा
 तेना॑भ॒वान्पुनः॑ । दुर्भा॑णां॑ स्त॒म्बमा॑ह॒र पि॒तृणा मो॑ष॒धीं प्रि॒याम् ।
 अ॒न्वस्यै॑ मूलं॑ जी॒वा॒दनु॑ काण्ड॒मथो॑ फल॑म् ॥ २१ ॥

लो॒कं पृ॒ण ता अ॑स्य॒ सूद॑दोहसः । शं वा॒तः शं हि ते॒ घृ॒णिः

शमु ते सन्त्वोषधीः। कल्पन्तां ते दिशः सर्वाः। इदमेव मेतोपरा
 मार्तिमाराम काञ्चन। तथा तदश्विभ्यां कृतं मित्रेण वरुणेन च। वरणो
 वारयादिदन्देवो वनस्पतिः। आर्त्यै निरृक्त्यै द्वेषाच्च वनस्पतिः।
 विधृतिरसि विधारयास्मदघा द्वेषांसि शमि शमयास्मदघा
 द्वेषांसि यव यवयास्मदघा द्वेषांसि। पृथिवीं गच्छान्तरिक्षं
 गच्छ दिवं गच्छ दिशो गच्छ सुवर्गच्छ सुवर्गच्छ दिशो गच्छ
 दिवं गच्छान्तरिक्षं गच्छ पृथिवीं गच्छापो वा गच्छ यदि तत्र ते
 हितमोषधीषु प्रतितिष्ठा शरीरैः। अश्मन्वती रेवतीर्यद्वे देवस्य
 सवितुः पवित्रं या राष्ट्रात्पन्नादुद्वयं तमसस्परि धाता पुनातु ॥ २२ ॥

फलं पुनातु ॥ ८ ॥

[८]

आ रौहतायुर्जरसङ्गणाना अनुपूर्वं यतमाना यतिष्ठ। इह त्वष्टा
 सुजनिमा सुरत्नो दीर्घमायुः करतु जीवसे वः। यथाहान्यनुपूर्वं
 भवन्ति यथर्तव ऋतुभिर्यन्ति क्लृप्ताः। यथा न पूर्वमपरो
 जहात्येवा धातरायूषि कल्पयैषाम्। न हि ते अग्ने तनुवै क्रूरं
 चकार मर्त्यैः। कपिर्बभस्ति तेजनं पुनर्जरायु गौरिव। अप नः
 शोशुचदधमग्ने शुशुध्या रयिम्। अप नः शोशुचदधं मृत्यवे
 स्वाहा। अनङ्गहमन्वारभामहे स्वस्तये। स न इन्द्र इव देवेभ्यो
 वह्निः सम्पारणो भव ॥ २३ ॥

इमे जीवा विमृतैराववर्तिन्नभूद्भद्रा देवहूतिं नो अद्य।
 प्राञ्जोगामानृतये हसाय द्राघीय आयुः प्रतरान्दधानाः।
 मृत्योः पदं योपयन्तो यदैम द्राघीय आयुः प्रतरान्दधानाः।

आप्यायमानाः प्रजया धनेन शुद्धाः पूता भवथ यज्ञियासः। इमं जीवेभ्यः परिधिन्दधामि मा नोऽनु गादपरो अर्धमेतम्। शतञ्जीवन्तु शरदः पुरूचीस्तिरो मृत्युन्दद्गहे पर्वतेन। इमा नारीरविधवाः सुपत्नीराञ्जनेन सर्पिषा संमृशन्ताम्। अनश्रवो अनमीवाः सुशेवा आरोहन्तु जनयो योनिमग्नौ। यदाञ्जनत्रैककुदञ्जातं हिमवतस्परि। तेनामृतस्य मूलेनारातीर्जम्भयामसि। यथा त्वमुद्भिन्नतस्यौषधे पृथिव्या अधि। एवमिम उद्भिन्दन्तु कीर्त्या यशसा ब्रह्मवर्चसेन। अजोऽस्यजास्मदघा द्वेषांसि यवोऽसि यवयास्मदघा द्वेषांसि ॥ २४ ॥

भव जम्भयामसि त्रीणि च ॥ ९ ॥ [९]

अप नः शोशुचदधमग्ने शुशुध्या रयिम्। अप नः शोशुचदधम्। सुक्षेत्रिया सुगातुया वसूया च यजामहे। अप नः शोशुचदधम्। प्रयद्गन्दिष्ठ एषां प्रास्माकासश्च सूरयः। अप नः शोशुचदधम्। प्रयदग्नेः सहस्वतो विश्वतो यन्ति सूरयः। अप नः शोशुचदधम्। प्रयत्तै अग्ने सूरयो जायेमहि प्रतै वयम्। अप नः शोशुचदधम् ॥ २५ ॥ त्वं हि विश्वतोमुख विश्वतः परिभूरसि। अप नः शोशुचदधम्। द्विषो नो विश्वतोमुखाऽति नावेव पारय। अप नः शोशुचदधम्। स नः सिन्धुमिव नावयाति पर्षा स्वस्त्यै। अप नः शोशुचदधम्। आपः प्रवणादिव यतीरपास्मत्स्यन्दतामघम्। अप नः शोशुचदधम्। उद्वनादुदकानीवापास्मत्स्यन्दतामघम्। अप नः शोशुचदधम्। आनन्दाय प्रमोदाय पुनरागां स्वान्गृहान्। अप नः शोशुचदधम्। न वै तत्र प्रमीयते गौरश्चः पुरुषः पशुः।

यत्रेदं ब्रह्म क्रियते परिधिर्जीवनायकमप नः शोशुचदघम् ॥ २६ ॥

अघमघं चत्वारि च ॥ १० ॥ [१०]

अपश्याम युवतिमाचरन्तीं मृताय जीवां परिणीयमानाम्।
अन्धेन या तमसा प्रावृताऽसि प्राचीमवाचीमवयन्नरिष्ट्यै। मयैतां
माऽस्तां भ्रियमाणा देवी सती पितृलोकं यदैषि। विश्ववारा
नभसा संव्ययन्त्युभौ नौ लोकौ पयसाऽऽवृणीहि। रयिष्ठामग्निं
मधुमन्तमूर्मिणमूर्जः सन्तं त्वा पयसोप सःसदेम। सः रय्या
समु वर्चसा सचस्वा नः स्वस्तये। ये जीवा ये च मृता ये जाता
ये च जन्त्याः। तेभ्यो घृतस्य धारयितुं मधुधारा व्युन्दती। माता
रुद्राणान्दुहिता वसूनाऽऽ स्वसादित्यानाममृतस्य नाभिः। प्रणुवोचं
चिकितुषे जनाय मागामनागामदितिं वधिष्ट। पिबतूदकं तृणान्यत्तु।
ओमुत्सृजत ॥ २७ ॥

वधिष्ट द्वे च ॥ ११ ॥ [११]

सुमङ्गलीरियं वधूरिमाः समेत पश्यत । सौभाग्यमस्यै
दत्त्वायाथास्तं वि परेतन। इमां त्वमिन्द्र मीद्वः सुपुत्राः सुभगा
कुरु। दशास्यां पुत्राना धौहि पतिमेकादशं कृधि॥ आवहन्ती
वितन्वाना। कुर्वाणा चीरमात्मनः। वासाःसि मम गावश्च।
अन्नपाने च सर्वदा। ततो मे श्रियमावह।
सन्त्वा सिञ्चामि यजुषा प्रजामायुर्धनं च॥ ॐ शान्तिः शान्तिः
शान्तिः ॥

stotrasamhita

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>